

OBWIESZCZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 20 marca 1961 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości.

1. Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. o zmianie ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (Dz. U. Nr 5, poz. 32) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (Dz. U. Nr 17, poz. 70) z uwzględnieniem zmian wynikających z przepisów wydanych przed dniem ogłoszenia jednolitego tekstu i z zastosowaniem ciągłej numeracji artykułów i ustępów.

2. Jednolity tekst ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości nie obejmuje:

1) art. 3 ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. o zmianie ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (Dz. U. Nr 5, poz. 32) w brzmieniu: „Art. 3. 1. Sprawy wszczęte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy prowadzone będą zgodnie z przepisami obowiązującymi przed dniem jej wejścia w życie.

2. Przepisy art. 1 pkt 3 lit. a) i b), pkt 5 lit. a), pkt 12 i pkt 15 niniejszej ustawy mają również zastosowanie do spraw wszczętych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

3. Sumy odszkodowania za wywłączoną nieruchomość lub inne prawo rzeczowe na nieruchomości, które zostały złożone do depozytu sądowego przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy i nie zostały podjęte przez osoby uprawnione, pomimo doręczenia im wezwania do odbioru w trybie określonym przez przepisy dekretu z dnia 18 września 1954 r. o likwidacji nie podjętych depozytów i nie odebranych rzeczy (Dz. U. Nr 41, poz. 184), mogą być przez te osoby podjęte jesz-

cze w ciągu 2 lat licząc od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

4. Minister Finansów w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości ureguje w drodze zarządzenia sprawę wypłaty sum odszkodowania w przypadkach, gdy sumy te wobec upływu terminu do ich podjęcia zostały przełane na dochód budżetu centralnego.”

2) następujących przepisów o dniu wejścia w życie ustaw: a) art. 56 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (Dz. U. Nr 17, poz. 70) w brzmieniu:

„Art. 56. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”

b) art. 4 ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. o zmianie ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości (Dz. U. Nr 5, poz. 32) w brzmieniu:

„Art. 4. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.”

3. Art. 38 jednolitego tekstu ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości nie obejmuje:

1) dotychczasowego pkt 3 tego artykułu w brzmieniu:

„3) dekretu z dnia 24 czerwca 1953 r. o eksploatacji złóż torfowych (Dz. U. Nr 33, poz. 135)”, ponieważ ten dekret został uchylony przez art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 1958 r. o gospodarowaniu terenami torfowymi (Dz. U. Nr 31, poz. 137),

2) dotychczasowego pkt 4 tego artykułu w brzmieniu:

„4) dekretu z dnia 11 marca 1955 r. o łączności (Dz. U. Nr 12, poz. 71)”, ponieważ ten dekret został uchylony przez art. 66 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. o łączności (Dz. U. Nr 8, poz. 48).

Minister Spraw Wewnętrznych: W. Wicha

Załącznik do obwieszczenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 20 marca 1961 r. (poz. 94).

USTAWA

z dnia 12 marca 1958 r.

o zasadach i trybie wywłaszczenia nieruchomości.**Rozdział I.****Przepisy ogólne.**

Art. 1. Nieruchomość może być wywłączona z zachowaniem przepisów niniejszej ustawy.

Art. 2. 1. Wywłaszczenie może nastąpić jedynie na rzecz Państwa.

2. O wywłaszczenie może ubiegać się zainteresowany organ administracji państwowej, instytucja państwowa lub przedsiębiorstwo państwowe.

Art. 3. 1. Wywłaszczenie jest dopuszczalne, jeżeli wywłaszczana nieruchomość jest ubiegającemu się o wywłaszczenie niezbędna na cele użyteczności publicznej, na cele obrony Państwa albo dla wykonania zadań określonych w zatwierdzonych planach gospodarczych.

2. Na obszarze miasta lub osiedla może być również wywłączona nieruchomość lub kompleks nieruchomości niezbędny dla planowej realizacji na ich terenie budownictwa ogólnomiejskiego i zorganizowanego budownictwa mieszkaniowego. O wywłaszczenie dla tych celów może ubiegać się

tylko właściwy organ administracji prezydium rady narodowej danego miasta (osiedla).

3. Na obszarze miasta, osiedla lub gromady może być również wywłaszczona nieruchomość lub kompleks nieruchomości z przeznaczeniem dla organizacji spółdzielczej i dla organizacji kółek rolniczych, o ile to jest uzasadnione interesem społecznym lub państwowym. O wywłaszczenie dla tych organizacji może ubiegać się właściwy organ administracji prezydium wojewódzkiej lub powiatowej (miejskiej) rady narodowej na wniosek właściwej statutowo wojewódzkiej lub centralnej organizacji spółdzielczej, a na potrzeby organizacji kółek rolniczych — na wniosek wojewódzkiego związku kółek rolniczych.

Art. 4. Wywłaszczenie może polegać na całkowitym odjęciu lub na ograniczeniu prawa własności lub innego prawa rzeczowego na nieruchomości.

Art. 5. 1. Wywłaszczeniem może być objęta cała nieruchomość lub jej część.

2. Jeżeli wywłaszczeniu podlega część gruntu w mieście lub osiedlu, a pozostała część wynosi mniej niż powierzchnia działki normatywnej przyjętej w danej miejscowości na budowę domu jednorodzinnego, ubiegający się o wywłaszczenie obowiązany jest objąć wnioskiem o wywłaszczenie cały grunt.

3. Wywłaszczenie powinno na żądanie właściciela objąć całą nieruchomość, jeżeli w wyniku wywłaszczenia części pozostała dla właściciela część nie nadawałaby się do racjonalnego użytkowania przez niego na cele dotychczasowe.

Art. 6. 1. Ubiegający się o wywłaszczenie obowiązany jest przed wszczęciem postępowania wywłaszczeniowego wystąpić do właściciela o dobrowolne odstąpienie nieruchomości i w razie porozumienia zawrzeć z nim w formie prawem przepisanej umowę nabycia nieruchomości za cenę nie wyższą od ustalonej według zasad odszkodowania przewidzianych w niniejszej ustawie lub umowę zamiany nieruchomości według zasad tej ustawy. Umowa taka może być zawarta również w razie porozumienia stron w toku postępowania wywłaszczeniowego. Ustalenie ceny kupna nieruchomości następuje w oparciu o opinię biegłych z listy prezydium wojewódzkiej rady narodowej. W przypadku zawierania umowy zamiany przez przedsiębiorstwo państwowe wymagana jest zgoda właściwego ministra, któremu podlega przedsiębiorstwo, a w stosunku do przedsiębiorstwa podległego prezydium wojewódzkiej rady narodowej — zgoda tego prezydium. Minister wyraża zgodę po porozumieniu z prezydium wojewódzkiej rady narodowej.

2. Cena kupna płatna jest:

1) za nieruchomość stanowiącą gospodarstwo rolne, hodowlane lub ogrodnicze do wysokości 50.000 zł w ciągu najpóźniej trzech miesięcy od daty zawarcia umowy; nadwyżka ponad tę kwotę płatna jest w oprocentowanych ratach kwartalnych w ciągu dalszych dwóch lat. Nadwyżka nie przekraczająca kwoty 50.000 zł płatna jest w oprocentowanych ratach kwartalnych w ciągu jednego roku,

2) za inną nieruchomość — do wysokości 50.000 zł w terminie wskazanym w pkt 1; nadwyżka ponad tę kwotę płatna jest w równych ratach rocznych nie przekraczających 50.000 zł.

3. Przepisy art. 12 ust. 3 mają odpowiednie zastosowanie do wypłaty ceny kupna nieruchomości.

4. Obowiązek określony w ust. 1 nie ciąży na ubiegającym się o wywłaszczenie, jeżeli prowadzenie rokowań z właścicielem o dobrowolne odstąpienie nieruchomości natrafiłoby na przeszkody trudne do pokonania, w szczególności jeżeli osoba właściciela lub jego miejsce pobytu są nieznane.

5. Jeżeli właściciel jest cudzoziemcem, ubiegający się o wywłaszczenie powinien jeszcze przed wszczęciem postępowania wywłaszczeniowego zawiadomić Ministra Spraw Zagranicznych o zamiarze zgłoszenia wniosku o wywłaszczenie.

Rozdział 2.

Odszkodowanie.

Art. 7. 1. Wywłaszczenie następuje za odszkodowaniem.

2. Obowiązek odszkodowania ciąży na ubiegającym się o wywłaszczenie.

Art. 8. 1. Odszkodowanie za grunty rolne (orne, warzywnicze, sadownicze, łąki, pastwiska itd.) powinno odpowiadać cenom ustalonym za grunty rolne przeznaczone do sprzedaży z zapasów Państwowego Funduszu Ziemi.

2. Odszkodowanie za zasiewy, uprawy i plony, jeżeli właściciel nie mógł ich wskutek wywłaszczenia zebrać i sprzątnąć, powinno odpowiadać wartości przewidywanych zbiorów według przeciętnych cen przyjętych w obrocie po odliczeniu wartości nakładów, które właściciel poniósłby w związku z dokonaniem zbioru.

3. Odszkodowanie za plantacje kultur wieloletnich powinno odpowiadać kosztom ich założenia i pielęgnacji do czasu pierwszych pełnych zbiorów. Odszkodowanie zmniejsza się z każdym następnym rokiem o sumę amortyzacji plonów, która wynika z podzielenia kosztów założenia i pielęgnacji plantacji przez liczbę lat jej produktywności.

4. Odszkodowanie za grunt leśny określa się jak za grunt rolny z doliczeniem wartości użytkowej drzewostanu, a w braku materiałów użytkowych w drzewostanie — z doliczeniem kosztów zalesienia i pielęgnacji poniesionych przez właściciela.

5. Odszkodowanie za budowle i urządzenia gospodarstw rolnych powinno odpowiadać kosztom ich odtworzenia zmniejszonym stosunkowo do stopnia ich zużycia. Odszkodowanie za budowle w gospodarstwach rolnych, nabyte od Państwa po dniu 9 maja 1945 r., powinno odpowiadać wartości całości lub części tych budowli faktycznie zajmowanych i niezbędnych według oceny organu administracji rolnej prezydium właściwej powiatowej rady narodowej do racjonalnego prowadzenia danego gospodarstwa.

6. Odszkodowanie za grunt w mieście lub osiedlu określa się według następujących zasad:

1) jeżeli wywłaszczeniu podlega całość gruntu w mieście lub osiedlu, odszkodowanie ustala się:

a) za obszar równy działce normatywnej przyjętej w danej miejscowości i strefie na wybudowanie domu jednorodzinnego wolno stojącego w wysokości 5—10% kosztów wybudowania domu jednorodzinnego pięciorodzinnego, w zależności od rodzaju miasta (osiedla) i położenia gruntu,

b) dla pozostałego obszaru — jak za grunt rolny klasy I w strefie miejskiej w okręgu I,

2) jeżeli wywłaszczeniu podlega całość gruntu, którego powierzchnia jest mniejsza od najmniejszej dopuszczalnej powierzchni działki pod budowę domu jednorodzinnego, odszkodowanie ustala się proporcjonalnie do wartości działki normatywnej,

3) jeżeli wywłaszczeniu podlega część gruntu, a pozostała część wynosi nie mniej niż powierzchnia działki normatywnej przyjętej w danej miejscowości na budowę domu jednorodzinnego wolno stojącego, odszkodowanie oblicza się jak za grunt rolny klasy I w strefie miejskiej okręgu I.

7. Jeżeli wywłaszczenie gruntu w mieście lub osiedlu następuje na cele budowy lub poszerzenia ulicy lub placu albo na wyrównanie granic zieleni publicznej, wywłaszczenie części działki budowlanej nie przekraczającej 25% jej obszaru odbywa się bez odszkodowania. Odszkodowanie należy się według zasad określonych w ust. 6 tylko za część wywłaszczanego gruntu, która przekracza 25% obszaru nieruchomości.

8. Jeżeli nastąpiło już poprzednio przejęcie na własność Państwa bez odszkodowania części tej samej nieruchomości tego samego właściciela na te same cele określone w ust. 7,

wywłaszczoneму należy się odszkodowanie za nadwyżkę ponad 25% obszaru nieruchomości przy doliczeniu poprzednio przejętej części nieruchomości do części wywłaszczanej.

9. Odszkodowanie za dom jednorodzinny, za dom mieszkalny stanowiący własność spółdzielni mieszkaniowej lub obejmujący nie więcej niż cztery lokale, z których każdy stanowi odrębną własność nieruchomą, a żaden nie zawiera więcej niż 5 izb, albo za budynek przeznaczony do wykonywania w nim przemysłu, rzemiosła lub handlu, powinno odpowiadać kosztom odtworzenia budynku zmniejszonym stosunkowo do stopnia jego zużycia.

10. Odszkodowanie za inny budynek mieszkalny niż określony w ust. 9 powinno odpowiadać przeciętnym kosztom wybudowania domu jednorodzinnego pięcioizbowego w danej miejscowości; odszkodowanie to nie może przekraczać technicznej wartości budynku wywłaszczanego po uwzględnieniu jego zużycia i zniszczenia. Jeżeli na gruncie stanowiącym własność tej samej osoby lub współwłasność tych samych osób znajduje się kilka takich budynków, łączne odszkodowanie za wszystkie takie budynki powinno odpowiadać przeciętnym kosztom wybudowania domu jednorodzinnego pięcioizbowego w danej miejscowości.

11. Odszkodowanie za inne części składowe nieruchomości nie wymienione w ust. 2, 3, 5, 9 i 10 powinno odpowiadać kosztom ich odtworzenia zmniejszonym stosunkowo do stopnia ich zużycia.

12. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia zasady odszkodowania za ograniczenie prawa własności oraz za odjęcie lub ograniczenie innego prawa rzeczowego na nieruchomości. Rada Ministrów może również w drodze rozporządzenia wydać szczegółowe przepisy niezbędne dla określenia wysokości odszkodowania za grunty w mieście lub osiedlu i ustalić normy szacowania gruntów oraz budynków, urządzeń i plantacji w poszczególnych latach lub okresach kilkuletnich.

Art. 9. 1. Odszkodowanie nie należy się za budowlę, urządzenie, plantację lub ulepszenia nowo zaprowadzone oczywiście w celu uzyskania wyższego odszkodowania.

2. Właściciel nieruchomości może jednak na własny koszt zabrać przedmioty, za które nie należy się odszkodowanie. Jeżeli tego nie uczyni do czasu faktycznego objęcia nieruchomości przez wnioskodawcę, wnioskodawca wezwie go do ich zabrania w terminie dostosowanym do ilości i wielkości budowli, a w każdym razie nie krótszym niż 14 dni, po czym może usunąć te przedmioty na koszt własny i niebezpieczeństwo właściciela.

Art. 10. 1. Za wywłaszczoną nieruchomość stanowiącą gospodarstwo rolne, hodowlane lub ogrodnicze ubiegający się o wywłaszczenie obowiązany jest na żądanie właściciela dostarczyć mu zamiast odszkodowania pieniężnego w miarę możliwości nieruchomość zamienną odpowiednią ze względu na jej charakter, wyposażenie i położenie oraz ponieść koszty przeniesienia budynków z nieruchomości wywłaszczonej na nieruchomość zamienną lub na inną nieruchomość nie podlegającą wywłaszczeniu, jeżeli to przeniesienie jest niezbędne i gospodarczo uzasadnione, albo ponieść koszty wybudowania nowych zabudowań, jeżeli koszty ich budowy będą niższe od kosztów przeniesienia zabudowań znajdujących się na wywłaszczonej nieruchomości lub gdy według przepisów prawa budowlanego wzniesienie zabudowań w ich dotychczasowej postaci nie jest dopuszczalne; właściwy minister, a w stosunku do przedsiębiorstw podległych prezydium wojewódzkiej rady narodowej — to prezydium, może w porozumieniu z Ministrem Finansów, w przypadkach uzasadnionych wyjątkowymi względami, zezwolić na wybudowanie na koszt ubiegającego się o wywłaszczenie nowych zabudowań, choćby koszty ich budowy były wyższe od kosztów przeniesienia.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do odszkodowania za wywłaszczoną nieruchomość stanowiącą warsztat

rzemieślniczy albo za działkę z domem jednorodzinny, za dom jednorodzinny lub za dom mieszkalny obejmujący nie więcej niż cztery lokale mieszkalne, z których każdy stanowi odrębną własność nieruchomą, a żaden nie zawiera więcej niż 5 izb.

3. Za wywłaszczoną jedyną działkę budowlaną w mieście lub osiedlu przeznaczoną pod budowę domu jednorodzinnego ubiegający się o wywłaszczenie obowiązany jest na żądanie właściciela dostarczyć mu zamiast odszkodowania pieniężnego położoną w tej samej miejscowości inną odpowiednią działkę budowlaną z nałożeniem na właściciela obowiązku wybudowania na niej domu jednorodzinnego w terminie nie krótszym niż trzy lata. Jeżeli dostarczenie takiej działki nie jest możliwe, wywłaszczoneму przyznaje się odszkodowanie pieniężne. Jeżeli działkę zamienną dostarcza zamiast ubiegającego się o wywłaszczenie organ do spraw gospodarki komunalnej i mieszkaniowej prezydium właściwej powiatowej rady narodowej — wywłaszczający wpłaca na rzecz miejskiego (powiatowego) funduszu mieszkaniowego sumę odpowiadającą odszkodowaniu pieniężnemu, jakie przysługiwałoby za wywłaszczoną działkę.

4. Stosowanie przepisów ust. 1—3 w innych przypadkach wymaga zezwolenia Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z ministrem właściwym dla ubiegającego się o wywłaszczenie.

5. Wartość nieruchomości zamiennej powinna odpowiadać wartości nieruchomości wywłaszczonej. Różnicę wartości nieruchomości wyrównywa się w pieniądzu. Termin spłaty tej różnicy przypadającej na rzecz Państwa względnie na rzecz właściciela ustala organ do spraw wewnętrznych prezydium wojewódzkiej rady narodowej.

Art. 11. 1. Wyłączenie spod publicznej gospodarki lokalami, z którego korzysta wywłaszczony dom, przechodzi z samego prawa na dom znajdujący się na nieruchomości zamiennej.

2. Ulgi, z których korzysta wywłaszczony dom na podstawie przepisów o popieraniu budownictwa, stosuje się odpowiednio do domu znajdującego się na nieruchomości zamiennej.

Art. 12. 1. Suma pieniężnego odszkodowania za nieruchomość stanowiącą gospodarstwo rolne, hodowlane lub ogrodnicze, za którą ubiegający się o wywłaszczenie nie dostarcza właścicielowi nieruchomości zamiennej, płatna jest do wysokości 15.000 zł w ciągu najpóźniej trzech miesięcy od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o odszkodowaniu; nadwyżka ponad tę kwotę płatna jest w ciągu dalszych trzech lat w trzech równych oprocentowanych ratach. Nadwyżka do 2.000 zł płatna jest jednorazowo w ciągu jednego roku.

2. Suma odszkodowania za inną nieruchomość płatna jest do wysokości kwoty 6.000 zł w terminie wskazanym w ust. 1; nadwyżka ponad tę kwotę płatna jest w równych ratach rocznych nie przekraczających 12.000 zł.

3. Przedterminowa wypłata rat odszkodowania powinna nastąpić, jeżeli wywłaszczony wykaże przeznaczenie sumy rat na nabycie gospodarstwa rolnego, ogrodniczego (warzywniczego) lub hodowlanego albo na dokonanie inwestycji w takim gospodarstwie. Przepis ten stosuje się również w razie wykazania, że sumy rat są przeznaczone na założenie lub nabycie warsztatu rzemieślniczego lub dokonanie w nim inwestycji albo na budownictwo mieszkalne lub na pokrycie wkładu do spółdzielni mieszkaniowej. Przedterminowa wypłata rat powinna nastąpić nie później niż w ciągu 3 miesięcy od dnia zgłoszenia wniosku i wykazania przeznaczenia sumy rat na wymienione wyżej cele.

4. Minister Finansów może na wniosek organu orzekającego o wywłaszczeniu, w przypadkach uzasadnionych ważnymi względami życiowymi, zezwolić na przedterminową wypłatę rat odszkodowania.

5. Minister Finansów określi w drodze rozporządzenia tryb przedterminowej wypłaty odszkodowania na cele wy-

mienione w ust. 3 oraz dokonywania kontroli prawidłowości zużycia kwot na cele uzasadniające przedterminową wypłatę.

6. Odszkodowanie za straty w zasiewach, uprawach i plonach jest płatne do 30 dni od dnia wydania orzeczenia.

Art. 13. 1. Z sumy ustalonego odszkodowania potrąca się ciężące na wywłaszczonej nieruchomości kwoty należne Państwu i bankom państwowym.

2. Przy przedterminowej wypłacie odszkodowania potrąceniu podlegają jedynie kwoty, które stały się wymagalne.

3. Wywłaszczony, który otrzymuje przedterminową wypłatę i nie ma zadłużenia w banku, korzysta z pierwszeństwa w uzyskaniu kredytu bankowego na cele wymienione w art. 12 ust. 3.

Rozdział 3.

Postępowanie wywłaszczeniowe.

Art. 14. 1. O wywłaszczeniu i odszkodowaniu orzeka organ do spraw wewnętrznych prezydium wojewódzkiej rady narodowej właściwej ze względu na położenie nieruchomości.

2. Jeżeli przedmiotem wywłaszczenia jest nieruchomość położona na obszarze dwóch lub więcej województw, orzekanie należy do organu do spraw wewnętrznych prezydium wojewódzkiej rady narodowej tego województwa, na którego obszarze znajduje się większa część nieruchomości objętej wnioskiem o wywłaszczenie.

Art. 15. 1. Wszczęcie postępowania wywłaszczeniowego następuje na wniosek ubiegającego się o wywłaszczenie zgłoszony organowi do spraw wewnętrznych prezydium właściwej wojewódzkiej rady narodowej. Wniosek, który dotyczy wywłaszczenia kompleksu nieruchomości o powierzchni ponad 10 ha na inne cele niż określone w art. 3 ust. 2, powinien być zatwierdzony przez ministra właściwego dla ubiegającego się o wywłaszczenie.

2. We wniosku należy wskazać:

- 1) nieruchomość z oznaczeniem księgi wieczystej lub zbioru dokumentów, jeżeli dla nieruchomości prowadzona jest księga wieczysta lub zbiór dokumentów;
- 2) cel wywłaszczenia z uzasadnieniem konieczności nabycia nieruchomości na ten cel;
- 3) powierzchnię nieruchomości, a jeżeli wywłaszczeniem ma być objęta część nieruchomości — powierzchnię zarówno części, jak i całości;
- 4) dotychczasowy sposób zagospodarowania i użytkowania nieruchomości z opisem, co się na nieruchomości znajduje;
- 5) lokale zastępcze, jakie powinny być dostarczone osobom, które zajmują pomieszczenia w budynku znajdującym się na nieruchomości, oraz sposób, w jaki ubiegający się o wywłaszczenie zamierza dostarczyć tych lokali;
- 6) osobę właściciela nieruchomości i miejsce jego zamieszkania, jeżeli jest znane, lub posiadacza nieruchomości, jeżeli nie jest nim osoba ujawniona jako właściciel w księdze wieczystej lub w zbiorze dokumentów, a osoby właściciela nie można ustalić;
- 7) wyniki rokowań o dobrowolne odstąpienie nieruchomości z wymienieniem ceny żądanej przez właściciela i ofiarowanej mu przez wnioskodawcę albo przeszkody do prowadzenia rokowań;
- 8) środki lub kredyty, którymi ubiegający się o wywłaszczenie rozporządza na zapłacenie odszkodowania.

3. Do wniosku należy dołączyć:

- 1) zaświadczenie o zatwierdzeniu lokalizacji szczegółowej, a w przypadku wywłaszczania kompleksu nieruchomości na cele określone w art. 3 ust. 2 kopię planu urbanistycznego i odpis decyzji zatwierdzającej ten plan;
- 2) sporządzoną przez organ państwowej służby geodezyjnej i kartograficznej mapę obszaru wywłaszczanego ze wskazaniem powierzchni i oznaczeniem granic; w przypadku

gdy wnioskiem o wywłaszczenie objęta jest część nieruchomości o powierzchni przekraczającej 50% powierzchni całej nieruchomości, należy dołączyć również mapę pozostałej części nieruchomości;

- 3) poświadczony odpis z księgi wieczystej stwierdzający prawo własności nieruchomości oraz istniejące na nieruchomości obciążenia albo — jeżeli nieruchomość nie ma urządzonej księgi wieczystej lub księga wieczysta zaginęła — odpis dokumentu ze zbioru dokumentów stwierdzającego prawo własności nieruchomości poświadczony przez właściwy sąd powiatowy z zaznaczeniem, że według stanu zbioru dokumentów stwierdza się prawo własności nieruchomości na dzień wydania odpisu;
- 4) jeżeli nieruchomość nie ma urządzonej księgi wieczystej i nie jest dla niej prowadzony zbiór dokumentów — zaświadczenie właściwego sądu powiatowego, że nie stwierdzono, aby nieruchomość miała urządzonej księgę wierzysłą lub aby był prowadzony dla niej zbiór dokumentów, oraz wyciąg z księgi ewidencji gruntów i budynków lub w braku ewidencji — zaświadczenie biura gromadzkiej rady narodowej (właściwego organu administracji prezydium miejskiej rady narodowej — rady narodowej osiedla) stwierdzające, w którym posiadaniu znajduje się nieruchomość.

4. Jednym wnioskiem można objąć kilka nieruchomości, jeżeli stanowią zwartą całość, choćby należały do różnych właścicieli.

Art. 16. 1. O wszczęciu postępowania organ do spraw wewnętrznych prezydium wojewódzkiej rady narodowej zawiadamia za dowodem doręczenia właściciela (posiadacza) nieruchomości i osoby, którym służą na nieruchomościach prawa rzeczowe ograniczone. Odpis zawiadomienia wywiesza się na tablicy ogłoszeń właściwej rady narodowej gromadzkiej (miejskiej, osiedla).

2. Osoby zainteresowane, których miejsce pobytu jest nieznanne, zawiadamia się za pomocą obwieszczenia wywieszonego na tablicy ogłoszeń prezydium właściwej rady narodowej gromadzkiej (miejskiej, osiedla).

3. Zawiadomienia i obwieszczenia powinny zawierać oznaczenie:

- 1) nieruchomości, co do których wszczęte zostało postępowanie, ze wskazaniem objętej wnioskiem wywłaszczeniowym powierzchni każdej nieruchomości lub przewidzianych do wywłaszczenia praw rzeczowych;
- 2) właścicieli nieruchomości, a w okolicznościach określonych w art. 15 ust. 2 pkt 6 — posiadaczy nieruchomości;
- 3) zgłaszającego wniosek o wywłaszczenie.

4. Organ do spraw wewnętrznych prezydium wojewódzkiej rady narodowej złoży na koszt wnioskodawcy we właściwym sądzie powiatowym wniosek o dokonanie wpisu o wszczęciu postępowania wywłaszczeniowego lub — jeżeli nieruchomość nie ma urządzonej księgi wieczystej albo księga wieczysta zaginęła — do zbioru dokumentów odpis zawiadomienia o wszczęciu postępowania.

5. Zmiany stanu prawnego nieruchomości dokonane po wniesieniu do księgi wieczystej wpisu o wszczęciu postępowania lub po złożeniu do zbioru dokumentów odpisu zawiadomienia o wszczęciu postępowania nie będą miały wpływu na dalszy tok postępowania. W razie prawomocnego oddalenia wniosku o wywłaszczenie organ do spraw wewnętrznych prezydium wojewódzkiej rady narodowej obowiązany jest na koszt wnioskodawcy spowodować wykreślenie wpisu o wszczęciu postępowania; wpis ten może być na koszt wnioskodawcy wykreślony w tym przypadku również na wniosek właściciela nieruchomości.

6. Jeżeli właściciel nieruchomości jest cudzoziemcem, zawiadamia się ponadto o wszczęciu postępowania Ministra Spraw Zagranicznych.

Art. 17. 1. Zainteresowany ma prawo w ciągu 14 dni od dnia doręczenia zawiadomienia lub w ciągu 21 dni od

dnia wywieszenia obwieszczenia przeglądać w biurze organu do spraw wewnętrznych prezydium wojewódzkiej rady narodowej wnioski o wszczęcie postępowania wraz z załącznikami oraz zgłaszać wnioski.

2. W zawiadomieniu i obwieszczeniu o wszczęciu postępowania wywłaszczeniowego należy zamieścić pouczenie o tych uprawnieniach.

Art. 18. 1. Po upływie terminu do przeglądania akt przez zainteresowanych organ do spraw wewnętrznych prezydium wojewódzkiej rady narodowej wyznacza rozprawę.

2. O miejscu i terminie rozprawy zawiadamia się co najmniej na 7 dni naprzód wnioskodawcę, właściciela (posiadacza) nieruchomości oraz osoby zainteresowane, o których organ do spraw wewnętrznych prezydium wojewódzkiej rady narodowej powziął wiadomość z akt sprawy. Przepis art. 16 ust. 2 ma odpowiednie zastosowanie.

3. W zawiadomieniach i obwieszczeniach należy uprzedzić, że w razie niestawienia się stron albo osób zainteresowanych rozprawa może odbyć się bez ich udziału.

4. Rozprawa może być wyznaczona w miejscowości, w której położona jest nieruchomość objęta postępowaniem.

Art. 19. Jeżeli w toku postępowania zgłosi i udowodni swoje prawo własności do nieruchomości osoba nie ujawniona jako właściciel w księdze wieczystej lub w zbiorze dokumentów organ do spraw wewnętrznych prezydium wojewódzkiej rady narodowej dopuści ją do uczestniczenia w postępowaniu w charakterze strony niezależnie od uczestnictwa właściciela, którego należy w sposób przewidziany w art. 16 ust. 1 i 2 wezwać do złożenia oświadczenia w terminie 14 dni od zawiadomienia.

Art. 20. 1. Po przeprowadzeniu rozprawy organ do spraw wewnętrznych prezydium wojewódzkiej rady narodowej wydaje orzeczenie, w którym orzeka wywłaszczenie w zakresie podanym we wniosku lub mniejszym albo oddala wniosek o wywłaszczenie.

2. Orzeczenie zapada na podstawie oceny całokształtu okoliczności sprawy, a w szczególności na podstawie ustalenia, czy objęta wnioskiem nieruchomość jest wnioskodawcy rzeczywiście niezbędna na cele, dla których wywłaszczenie jest według ustawy dopuszczalne, oraz czy wnioskodawca rozporządza odpowiednimi środkami lub kredytami na zapłacenie odszkodowania.

3. Organ do spraw wewnętrznych prezydium wojewódzkiej rady narodowej może przed wydaniem orzeczenia zarządzić ponowne rozpatrzenie przez właściwe organy celowości i prawidłowości lokalizacji oraz ewentualne przedstawienie przez wnioskodawcę możliwości innej lokalizacji; może również wystąpić do ministra właściwego dla wnioskodawcy o oświadczenie się co do niezbędności objęcia wywłaszczeniem nieruchomości w rozmiarze określonym we wniosku o wywłaszczenie.

Art. 21. Odszkodowanie ustala się na podstawie wyników rozprawy po wysłuchaniu na niej opinii biegłych powołanych przez organ do spraw wewnętrznych prezydium wojewódzkiej rady narodowej. Opinia biegłych powinna zawierać szczegółowe uzasadnienie.

Art. 22. 1. Orzeczenie o wywłaszczeniu powinno w szczególności zawierać:

- 1) ustalenie przedmiotu wywłaszczenia oraz ustalenie, jakie prawa rzeczowe obciążające wywłaszczoną nieruchomość zostają utrzymane;
- 2) wskazanie, na czyj wniosek następuje wywłaszczenie;
- 3) ustalenie odszkodowania i terminu zapłaty odszkodowania;
- 4) wymienienie osób (imię, nazwisko i adres) uprawnionych do otrzymania odszkodowania;
- 5) szczegółowe uzasadnienie faktyczne i prawne;
- 6) pouczenie o środkach odwoławczych.

2. Organ do spraw wewnętrznych prezydium wojewódzkiej rady narodowej może odroczyć ustalenie odszkodowania

na czas do trzech miesięcy od dnia wydania orzeczenia o wywłaszczeniu i wydać odrębne orzeczenie o odszkodowaniu po przeprowadzeniu osobnej rozprawy nad ustaleniem odszkodowania.

Art. 23. Jako osobę uprawnioną do otrzymania odszkodowania należy w orzeczeniu wskazać właściciela nieruchomości, a w przypadku przewidzianym w art. 19 — osobę uczestniczącą w postępowaniu w charakterze strony, jeżeli właściciel wyraża na to zgodę lub mimo wezwania nie bierze udziału w postępowaniu.

Art. 24. W razie przyznania odszkodowania przez dostarczenie nieruchomości zamiennej orzeka się nażalenie własności tej nieruchomości, jeżeli organ do spraw wewnętrznych prezydium wojewódzkiej rady narodowej uznaje ją za odpowiednią ze względu na jej charakter, wyposażenie i położenie.

Art. 25. Jeżeli wnioskodawca i osoby, którym służą prawa rzeczowe na wywłaszczonej nieruchomości, wyrażają zgodę na pozostawienie tych praw na nieruchomości pomimo jej wywłaszczenia, osoby te wyłącza się z dalszego postępowania, a wartość pozostawionych praw uwzględnia się przy ustalaniu odszkodowania w pieniądzu.

Art. 26. 1. Jeżeli nieruchomość jest obciążona na rzecz osób trzecich prawami rzeczowymi ujawnionymi w księdze wieczystej lub w zbiorze dokumentów, wypłata do rąk osoby uprawnionej może nastąpić tylko po przedstawieniu przez nią dowodu, że osoby, którym te prawa przysługują, wyrażają zgodę na wypłatę; w braku zgody należy przypadającą do wypłaty sumę odszkodowania lub jej część niezbędną na zaspokojenie obciążeń złożyć do depozytu sądu powiatowego właściwego ze względu na położenie nieruchomości w celu podziału tej sumy pomiędzy osoby uprawnione; podział odbywa się według przepisów o podziale sumy uzyskanej przez egzekucję z nieruchomości.

2. Sumę odszkodowania przypadającą do wypłaty należy również złożyć do depozytu sądowego, jeżeli osoba uprawniona odmawia przyjęcia odszkodowania albo jeżeli wypłata odszkodowania osobie uprawnionej natrafia na przeszkody prawne.

3. Suma odszkodowania złożona do depozytu sądowego przechodzi na własność Państwa, jeżeli osoby uprawnione do odbioru nie podejmą jej w ciągu 5 lat od dnia doręczenia im wezwania do odbioru ze wskazaniem skutków niepodjęcia.

Art. 27. 1. W wypadkach, w których zachodzi potrzeba zapobieżenia niebezpieczeństwu, stratom i niewygodom mogącym powstać wskutek wywłaszczenia dla gruntów sąsiednich i zasobów wodnych, orzeczenie o wywłaszczeniu zobowiązuje wnioskodawcę, aby we wskazanych miejscach wybudował w określonym terminie i utrzymywał mosty, drogi, groble, przejazdy, rowy odpływowe i inne urządzenia.

2. Odszkodowanie za straty powstałe na gruntach sąsiednich po wydaniu orzeczenia o wywłaszczeniu ustalone zostanie w trybie i na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

Art. 28. 1. Orzeczenie doręcza się na piśmie wnioskodawcy, właścicielowi (posiadaczowi) nieruchomości i osobom zainteresowanym. Przepis art. 16 ust. 2 ma odpowiednie zastosowanie do właścicieli nieruchomości i osób zainteresowanych, których miejsce pobytu jest nieznanne.

2. Od orzeczenia każda strona i osoba zainteresowana może w terminie 14 dni wnieść odwołanie do Komisji Odwoławczej do Spraw Wywłaszczenia. Termin do wniesienia odwołania liczy się od dnia doręczenia orzeczenia lub od upływu tygodnia od dokonania obwieszczenia.

3. O wniesieniu odwołania organ do spraw wewnętrznych prezydium wojewódzkiej rady narodowej zawiadamia strony uczestniczące w postępowaniu, dołączając odpis odwołania. Na odwołanie można wnieść odpowiedź w terminie 14 dni od doręczenia zawiadomienia.

4. Po upływie terminu do wniesienia odpowiedzi na odwołanie organ do spraw wewnętrznych prezydium wojewódzkiej rady narodowej przedstawia akta Komisji Odwoławczej do rozpoznania odwołania.

Art. 29. 1. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia organizację, skład i tryb postępowania Komisji Odwoławczej do Spraw Wywłaszczenia.

2. Komisja Odwoławcza działa przy Ministrze Spraw Wewnętrznych.

Rozdział 4.

Wykonanie wywłaszczenia.

Art. 30. 1. Przejście prawa własności nieruchomości wywłaszczonej następuje z dniem uprawomocnienia się orzeczenia o wywłaszczeniu.

2. Przejście prawa własności nieruchomości zamiennej następuje z dniem uprawomocnienia się orzeczenia nadającego własność nieruchomości zamiennej.

Art. 31. Prawomocne orzeczenie o wywłaszczeniu stanowi podstawę do ujawnienia w księdze wieczystej praw rzeczowych objętych wywłaszczeniem, a w przypadku nadania nieruchomości zamiennej — także prawa własności tej nieruchomości.

Art. 32. 1. Z ujawnieniem w księdze wieczystej prawa własności nieruchomości wywłaszczonej podlegają wykreśleniu wszystkie na niej ciężące prawa rzeczowe z wyjątkiem tych, których pozostawienie na nieruchomości zostało ustalone w orzeczeniu o wywłaszczeniu.

2. Wywłaszczający nie wstępuje w umowy zawarte przez właściciela z trzecimi osobami co do wywłaszczonej nieruchomości, chyba że wyraził na to zgodę.

3. Przepisy ustępów poprzedzających stosuje się odpowiednio do praw i ograniczeń dotyczących nieruchomości zamiennej. Obowiązek zwolnienia nieruchomości od obciążeń spoczywa na tym, na czy wniosek orzeczono wywłaszczenie.

Art. 33. 1. Po uprawomocnieniu się orzeczenia o wywłaszczeniu osoby i instytucje zajmujące lokale w wywłączonym budynku lub w budynku znajdującym się na nieruchomości zamiennej mogą być z nich usunięte na koszt tego, na czy wniosek orzeczono wywłaszczenie, po uprzednim dostarczeniu w obrębie tej samej miejscowości lokali zastępczych, które nadają się do zajęcia ze względu na ich stan techniczny, a pod względem wielkości odpowiadają wielkości lokali dotychczas zajmowanych, o ile ona nie przekracza przepisanych norm zaludnienia bądź powierzchni.

2. Usunięcie z lokali w wywłączonym budynku następuje na podstawie decyzji organu do spraw lokalowych (gospodarki mieszkaniowej) prezydium wojewódzkiej rady narodowej. Wniesienie odwołania od tej decyzji nie wstrzymuje jej wykonania. Na podstawie tej decyzji organ do spraw lokalowych prezydium właściwej rady narodowej wydaje decyzję o przydziale lokalu zastępczego; odwołanie od takiej decyzji może dotyczyć tylko kwestii, czy lokal zastępczy odpowiada warunkom określonym w ust. 1.

3. Przepisy ust. 1 i 2 o przekwaterowaniu na koszt wnioskodawcy i dostarczeniu lokali zastępczych stosuje się odpowiednio w razie rozbiórki budynku ze względu na konieczność przeznaczenia terenu na cele wymienione w art. 3.

Art. 34. 1. Nieruchomość wywłaszczona w trybie niniejszej ustawy podlega zwrotowi na rzecz wywłaszczonego właściciela, jeżeli organ do spraw wewnętrznych prezydium wojewódzkiej rady narodowej ustali, że nieruchomość nie została użyta i jest zbędna na cele, dla których orzeczono wywłaszczenie.

2. Organ do spraw wewnętrznych prezydium wojewódzkiej rady narodowej orzeka o zwrocie nieruchomości za zgodą wywłaszczonego właściciela.

3. Orzeczenie o zwrocie nieruchomości powinno zawierać rozliczenie pomiędzy ubiegającym się o wywłaszczenie a wywłączonym właścicielem.

4. Przepisy art. 28 i 29 stosuje się odpowiednio do odwołania od orzeczenia o zwrocie nieruchomości.

Rozdział 5.

Szczególny tryb wywłaszczenia.

Art. 35. 1. Organy administracji państwowej, instytucje i przedsiębiorstwa państwowe mogą za zezwoleniem organu do spraw wewnętrznych prezydium powiatowej rady narodowej zakładać i przeprowadzać na nieruchomościach — zgodnie z zatwierdzoną lokalizacją szczegółową — ciągi drenażowe, przewody służące do przesyłania płynów, pary, gazów, elektryczności oraz urządzenia techniczne łączności i sygnalizacji, a także inne podziemne lub nadziemne urządzenia techniczne niezbędne do korzystania z tych przewodów i urządzeń.

2. Osobom upoważnionym przez właściwy organ, instytucje lub przedsiębiorstwo państwowe przysługuje prawo dostępu do tych przewodów i urządzeń w celu wykonywania czynności związanych z ich konserwacją.

3. Jeżeli założenie i przeprowadzenie przewodów i urządzeń powoduje, że nieruchomość nie nadaje się do dalszego racjonalnego jej użytkowania przez właściciela na cele dotychczasowe, nieruchomość podlega wywłaszczeniu w trybie i według zasad przewidzianych w niniejszej ustawie dla wywłaszczenia nieruchomości.

Art. 36. 1. Na żądanie właścicieli nieruchomości organ do spraw wewnętrznych prezydium powiatowej rady narodowej właściwej ze względu na położenie nieruchomości orzeka o odszkodowaniu za straty wynikłe z działań przewidzianych w art. 35 ust. 1 i 2.

2. Odszkodowanie za straty w zasiewach, uprawach i pło-
nach powinno być ustalone w przeciągu 30 dni od daty zgłoszenia wniosku o odszkodowanie. Roszczenie o takie odszkodowanie przedawnia się z upływem 3 lat od powstania szkody.

3. Właścicielowi nie przysługuje prawo do odszkodowania, jeżeli pomimo ograniczenia nie poniósł szkody.

Art. 37. 1. Organ do spraw wewnętrznych prezydium powiatowej rady narodowej właściwej ze względu na położenie nieruchomości może zezwolić na poszukiwanie i wydobywanie na nieruchomości materiałów (np. kamieni, żwiru, piasku) niezbędnych do budowy i konserwacji dróg lądowych, wodnych i komunikacyjnych oraz na cele obrony Państwa.

2. Za szkody wyrządzone poszukiwaniem i za wywłaszczone materiały właścicielowi nieruchomości należy się odszkodowanie. Przepis art. 36 stosuje się odpowiednio.

3. Jeżeli wskutek działań określonych w ust. 1 nieruchomość staje się nieużytkiem, podlega wywłaszczeniu w trybie i według zasad przewidzianych w niniejszej ustawie dla wywłaszczenia nieruchomości.

Art. 38. Pozostaje w mocy szczególny tryb i zasady wywłaszczenia lub zajęcia nieruchomości określone przez przepisy:

- 1) prawa górniczego (Dz. U. z 1955 r. Nr 10, poz. 65);
- 2) ustawy z dnia 28 czerwca 1950 r. o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli (Dz. U. z 1954 r. Nr 32, poz. 135);
- 3) dekretu z dnia 13 czerwca 1956 r. o państwowej służbie geodezyjnej i kartograficznej (Dz. U. Nr 25, poz. 115);
- 4) ustawy wodnej z dnia 19 września 1922 r. (Dz. U. z 1928 r. Nr 62, poz. 574) w przypadku wywłaszczenia na rzecz podmiotów prywatnych.

Rozdział 6.

Zajęcie nieruchomości.

Art. 39. 1. Organ do spraw wewnętrznych prezydium powiatowej rady narodowej właściwej ze względu na położenie nieruchomości może nawet przed wszczęciem postępowania wywłaszczeniowego zezwolić ubiegającemu się o wy-

właszczenie na przeprowadzenie w oznaczonym czasie i w niezbędnych rozmiarach określonych prac badawczych lub wierceń.

2. Osobom uprawnionym do dokonania tych prac lub wierceń przysługuje na podstawie tego zezwolenia również prawo wstępu do wnętrza budynków znajdujących się na nieruchomości.

Art. 40. 1. W przypadku siły wyższej lub nagłej potrzeby zapobieżenia powstaniu znacznej szkody organ do spraw wewnętrznych prezydium powiatowej rady narodowej właściwej ze względu na położenie nieruchomości może zezwolić na tymczasowe zajęcie nieruchomości na okres nie dłuższy niż sześć miesięcy.

2. Jeżeli potrzeba tymczasowego zajęcia nieruchomości jest tak dalece nagła, że nie można czekać na udzielenie zezwolenia przez organ do spraw wewnętrznych prezydium powiatowej rady narodowej, może zezwolenia udzielić biuro gromadzkiej rady narodowej (właściwy organ administracji prezydium miejskiej rady narodowej — rady narodowej osiedla) z zastrzeżeniem niezwłocznego przedstawienia sprawy do decyzji organu do spraw wewnętrznych prezydium powiatowej rady narodowej.

Art. 41. 1. Ubiegający się o wywłaszczenie może po zgłoszeniu wniosku o wywłaszczenie uzyskać jeszcze przed wydaniem orzeczenia zezwolenie na niezwłoczne zajęcie nieruchomości, gdy jest to uzasadnione szczególnymi względami, a zwłoka zagrażałaby poważnie interesowi społecznemu.

2. Zezwolenia udziela organ do spraw wewnętrznych prezydium właściwej wojewódzkiej rady narodowej na wniosek ubiegającego się o wywłaszczenie zatwierdzony przez właściwego ministra.

3. Jeżeli wniosek o wywłaszczenie zostanie wycołany lub prawomocnie oddalony, organ do spraw wewnętrznych prezydium wojewódzkiej rady narodowej zarządzi z urzędu lub na wniosek właściciela niezwłoczne przywrócenie właścicielowi posiadania nieruchomości.

Art. 42. 1. Organ do spraw wewnętrznych prezydium właściwej wojewódzkiej rady narodowej może zezwolić na czasowe zajęcie nieruchomości na okres nie dłuższy niż dwa lata, jeżeli zajęcie jest niezbędne dla czasowego tylko czynienia z niej określonego użytku, którego osiągnięcie nie wymaga wywłaszczenia nieruchomości ani wzniesienia na niej trwałych urządzeń.

2. Po upływie dwóch lat zajęcie ustaje z mocy prawa i nie może być przedłużone.

Art. 43. Decyzje udzielające zezwoleń określonych w art. 39—42 są natychmiast wykonalne.

Art. 44. 1. Właścicielowi zajętej nieruchomości należy się od wnioskodawcy odszkodowanie za straty wyrządzone zajęciem.

2. Odszkodowanie za straty w zasiewach, uprawach i płonach powinno być ustalone i wypłacone w przeciągu 30 dni od powstania straty. Odszkodowanie za inne straty powinno nastąpić nie później niż w trzy miesiące po ustaniu zajęcia.

Rozdział 7.

Zwolnienia podatkowe.

Art. 45. 1. Przychody właścicieli nieruchomości z tytułu ceny sprzedaży lub odszkodowania wypłaconych stosownie do przepisów niniejszej ustawy wolne są od podatku dochodowego.

2. Nabycie praw majątkowych stosownie do przepisów niniejszej ustawy nie podlega podatkowi od nabycia praw majątkowych.

3. Podania, pisma, protokoły oraz dokumenty sporządzone w związku z postępowaniem unormowanym przez niniejszą ustawę wolne są od opłaty skarbowej.

Rozdział 8.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 46. 1. Nieruchomości będące we władaniu Państwa, do których wszczęte przed dniem 1 września 1939 r. postępowanie wywłaszczeniowe nie zostało dotychczas zakończone, przechodzą z mocy prawa na własność Państwa.

2. Właścicielom tych nieruchomości organ do spraw wewnętrznych prezydium wojewódzkiej rady narodowej przyzna na ich wniosek odszkodowanie według zasad przewidzianych w dotychczasowych przepisach albo zwolni od przejęcia na własność Państwa i zwróci posiadanie nieruchomości, jeżeli stanowi ona grunt rolny i jest Państwu zbędna dla celów, dla których postępowanie wywłaszczeniowe zostało wszczęte.

Art. 47. 1. W okresie do dnia 31 grudnia 1964 r. mogą być wywłaszczane grunty wraz z budowlami na tych gruntach, o ile budowle zostały wzniesione lub nadbudowane przez instytucje lub przedsiębiorstwa określone w art. 2 ust. 2 lub przez byłe władze okupacyjne, a wartość tych budowli lub nadbudowy przekracza pozostałą wartość nieruchomości. Do odszkodowania za wywłaszczoną nieruchomość nie wlicza się wartości wzniesionej budowli lub nadbudowy. Prawo Państwa do przejęcia na własność w trybie wywłaszczenia gruntu i budowli zachowane jest nawet wówczas, kiedy roszczenia o nakłady z tytułu wzniesienia budowli lub nadbudowy uległy przedawnieniu.

2. Przepis ust. 1 nie ma zastosowania w sprawach uregulowanych ustawą z dnia 13 lipca 1957 r. o uchyleniu dekretu z dnia 9 lutego 1953 r. o całkowitym zagospodarowaniu użytków rolnych (Dz. U. Nr 39, poz. 173) oraz ustawą z dnia 22 kwietnia 1959 r. o remontach i odbudowie oraz o wykańczaniu budowy i nadbudowy budynków mieszkalnych (Dz. U. Nr 27, poz. 166).

Art. 48. 1. Postępowanie wywłaszczeniowe wszczęte po wyzwoleniu, a w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy jeszcze nie zakończone, będzie prowadzone nadal według dotychczasowych przepisów z odpowiednim zastosowaniem przepisów niniejszej ustawy dotyczących właściwości organów orzekających. Czynności dokonane w dotychczasowym postępowaniu pozostają w mocy, a odszkodowanie ustala się według zasad odszkodowania przewidzianych w niniejszej ustawie, jeżeli wszczęcie postępowania wywłaszczeniowego nastąpiło po dniu 1 lipca 1956 r., a dotychczas nie ustalono odszkodowania; w pozostałych przypadkach odszkodowanie ustala się według przepisów dotychczasowych.

2. W tych jednak przypadkach, kiedy na podstawie obowiązujących dotąd przepisów wywłaszczonemu przysługuje tytułem odszkodowania nieruchomość zamienna, a nieruchomość taka nie może być dostarczona, organ do spraw wewnętrznych prezydium wojewódzkiej rady narodowej może na wniosek jednej ze stron ustalić odszkodowanie w pieniądzu według zasad przewidzianych w niniejszej ustawie.

3. Przepisy ust. 2 nie mają zastosowania w sprawach określonych w art. 46, jeżeli przedmiotem wywłaszczenia były grunty rolne położone na obszarze gromad.

4. Prawomocne orzeczenia o wywłaszczeniu i odszkodowaniu wydane przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy nie podlegają wzruszeniu.

Art. 49. 1. Przepisy art. 34 mają odpowiednie zastosowanie do nieruchomości rolnych położonych na terenie gromad, a wywłaszczonych po dniu 9 maja 1945 r.

2. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia zasady i tryb rozliczania między wnioskodawcą wywłaszczenia a wywłaszczonym (ust. 1).

Art. 50. Jeżeli w orzeczeniu o zamianie nieruchomości wydanym przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy lub w zawartej przed tym dniem umowie zamiany nieruchomości nie zostały określone warunki wyrównania różnicy wartości nieruchomości, organ do spraw wewnętrznych prezydium wojewódzkiej rady narodowej właściwy ze względu na miejsce

położenia nabytej nieruchomości ustali te warunki według dotychczasowych norm szacunkowych.

Art. 51. 1. Osoby, które w zamian za nieruchomości wywłaszczone w trybie dotychczasowych przepisów otrzymały we władanie nieruchomości zamienne położone na obszarze Ziemi Odzyskanych i w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy je użytkują, stają się z mocy prawa właścicielami tych nieruchomości i są zwolnione od obowiązku dopłaty na rzecz Państwa różnicy pomiędzy wartością nieruchomości wywłaszczonej a wartością nieruchomości zamiennej.

2. Ujawnienie prawa własności nieruchomości zamiennej w księdze wieczystej następuje na wniosek właściwego organu administracji rolnej lub organu do spraw gospodarki mieszkaniowej prezydium wojewódzkiej rady narodowej właściwej ze względu na miejsce położenia tej nieruchomości.

3. W przypadkach gdy osobom uprawnionym do otrzymania nieruchomości zamiennej nadana została nieruchomość w trybie i na zasadach określonych w przepisach o przeprowadzeniu reformy rolnej i o osadnictwie rolnym, właściciele tych nieruchomości zwolnieni są od obowiązku spłaty należności za nadaną im nieruchomość. Kwoty wpłacone już przez nich na rzecz Państwowego Funduszu Ziemi na poczet należności za nadaną nieruchomość ulegają zwrotowi, a dokonane w księgach wieczystych wpisy wierzytelności Państwa z tytułu nadania nieruchomości podlegają wykreśleniu. Jeżeli osoby te podjęły już odszkodowanie za wywłaszczone nieruchomości, kwoty pobranego odszkodowania podlegają zwrotowi na rzecz Państwa i zabezpieczeniu przez wpis do księgi wieczystej. Rozliczenie i wpis do księgi wieczystej następuje na podstawie orzeczenia organu administracji rolnej prezydium wojewódzkiej rady narodowej.

4. Przepis ust. 3 ma również zastosowanie w przypadkach, gdy osobom uprawnionym do otrzymania nieruchomości zamiennej nieruchomość taka została nadana na innym terenie niż obszar Ziemi Odzyskanych w trybie i na zasadach określonych w przepisach o przeprowadzeniu reformy rolnej.

Art. 52. 1. Właściciele nieruchomości rolnych, które zostały przejęte na własność Państwa na podstawie dekretu z dnia 28 listopada 1945 r. o przejęciu niektórych nieruchomości ziemskich na cele reformy rolnej i osadnictwa (Dz. U. Nr 57, poz. 321) i przeznaczone na cele obrony Państwa — stają się z mocy prawa właścicielami państwowych nieruchomości użytkowanych przez nich z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy. Są oni zwolnieni od obowiązku dopłaty na rzecz Państwa różnicy pomiędzy wartością nieruchomości przejętej przez Państwo a wartością nieruchomości zamiennej.

2. Ujawnienie prawa własności nieruchomości zamiennej w księdze wieczystej następuje na wniosek organu administracji rolnej prezydium wojewódzkiej rady narodowej właściwej ze względu na miejsce położenia tej nieruchomości.

3. Właścicielom nieruchomości rolnych określonych w ust. 1, którzy do dnia 5 kwietnia 1958 r. nie weszli we władanie nieruchomości zamiennych, przysługuje odszkodowanie na zasadach określonych w niniejszej ustawie.

Art. 53. 1. Przepisy niniejszej ustawy dotyczące odszkodowania za wywłaszczone nieruchomości stosuje się odpowiednio do odszkodowania za gospodarstwa rolne, sadownicze i warzywnicze na gruntach, które na podstawie dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. st. Warszawy (Dz. U. Nr 50, poz. 279) przeszły na własność Państwa, jeżeli ich poprzedni właściciele lub następcy prawni tych osób, prowadzący wymienione gospodarstwa, pozbawieni zostaną użytkowania wspomnianych gruntów po wejściu w życie niniejszej ustawy.

2. Przepisy niniejszej ustawy dotyczące odszkodowania za wywłaszczone nieruchomości stosuje się odpowiednio do domów jednorodzinnych i jednej działki budowlanej pod budowę domu jednorodzinnego, które przejdą po wejściu w ży-

cie niniejszej ustawy na własność Państwa na podstawie dekretu powołanego w ust. 1.

3. Rada Ministrów w drodze rozporządzenia może postanowić stosowanie przepisów niniejszej ustawy dotyczących odszkodowania za wywłaszczone nieruchomości — do domów jednorodzinnych oraz jednej działki budowlanej pod budowę domu jednorodzinnego, które przeszły na własność Państwa, na podstawie dekretu powołanego w ust. 1, przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

4. W zakresie unormowanym w ust. 1—3 nie mają zastosowania przepisy art. 9 dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. st. Warszawy (Dz. U. Nr 50, poz. 279).

Art. 54. 1. Poprzedniemu właścicielowi gruntu, który na podstawie dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. st. Warszawy (Dz. U. Nr 50, poz. 279) przeszedł na własność Państwa, może być odmówione prawo własności czasowej tego gruntu, stosownie do przepisów tego dekretu niezależnie od przyczyn wymienionych w art. 7 ust. 2 tego dekretu, także ze względu na cele określone w art. 3 niniejszej ustawy.

2. Przepis ust. 1 stosuje się również do przypadków, gdy odmowa własności czasowej na podstawie przepisów dekretu wymienionego w ust. 1 nastąpiła przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 55. 1. Przepisy niniejszej ustawy dotyczące organów administracji prezydiów wojewódzkich rad narodowych stosuje się odpowiednio do organów administracji prezydiów rad narodowych miast wyłączonych z województw, a przepisy dotyczące organów administracji prezydiów powiatowych rad narodowych — do organów administracji prezydiów rad narodowych miast stanowiących powiaty i do organów administracji prezydiów dzielnicowych rad narodowych.

2. W sprawach dotyczących nieruchomości na terenie m. st. Warszawy właściwe są organy do spraw gospodarki terenami Prezydium Rady Narodowej m. st. Warszawy oraz prezydiów dzielnicowych rad narodowych. Odwołania od orzeczeń w przedmiocie wywłaszczenia, odszkodowania i o zwrocie nieruchomości położonych na terenach nie objętych przepisami dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. st. Warszawy (Dz. U. Nr 50, poz. 279) wydanych przez organ do spraw gospodarki terenami Prezydium Rady Narodowej m. st. Warszawy rozpatruje Komisja Odwoławcza do Spraw Wywłaszczenia przy Ministrze Spraw Wewnętrznych.

Art. 56. 1. Tracą moc:

- 1) dekret z dnia 7 kwietnia 1948 r. o wywłaszczeniu majątków zajętych na cele użyteczności publicznej w okresie wojny 1939—1945 r. (Dz. U. z 1948 r. Nr 20, poz. 138 i z 1949 r. Nr 65, poz. 527);
- 2) dekret z dnia 26 kwietnia 1949 r. o nabywaniu i przekazywaniu nieruchomości niezbędnych dla realizacji narodowych planów gospodarczych (Dz. U. z 1952 r. Nr 4, poz. 31).

2. Ilekroć obowiązujące przepisy odwołują się do dekretu wymienionego w ust. 1 pkt 2, stosuje się zamiast przepisów tego dekretu odpowiednie przepisy niniejszej ustawy.

Art. 57. 1. Zasady i tryb przekazywania nieruchomości pomiędzy jednostkami gospodarki uspołecznionej, własność organów w tych sprawach oraz zasady rozliczania określa Rada Ministrów w drodze rozporządzenia.

2. Do czasu odmiennego unormowania pozostają w mocy dotychczasowe przepisy wydane w tym przedmiocie na podstawie art. 3 dekretu wymienionego w art. 56 ust. 1 pkt 2.

Art. 58. Zwierzchni nadzór nad organami terenowymi w zakresie wywłaszczenia i zajęcia nieruchomości należy do Ministra Spraw Wewnętrznych, a na terenie m. st. Warszawy do Ministra Gospodarki Komunalnej.